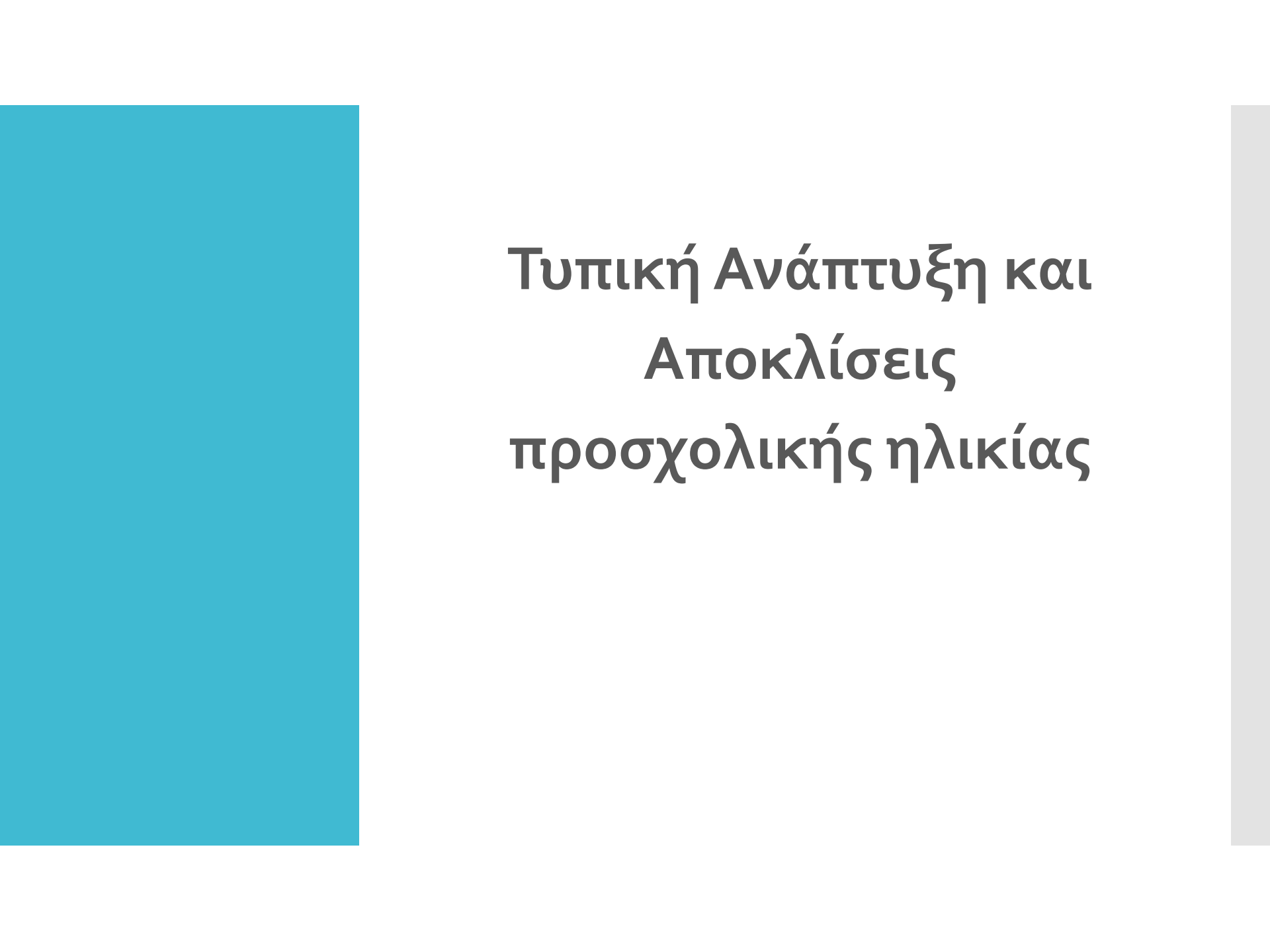

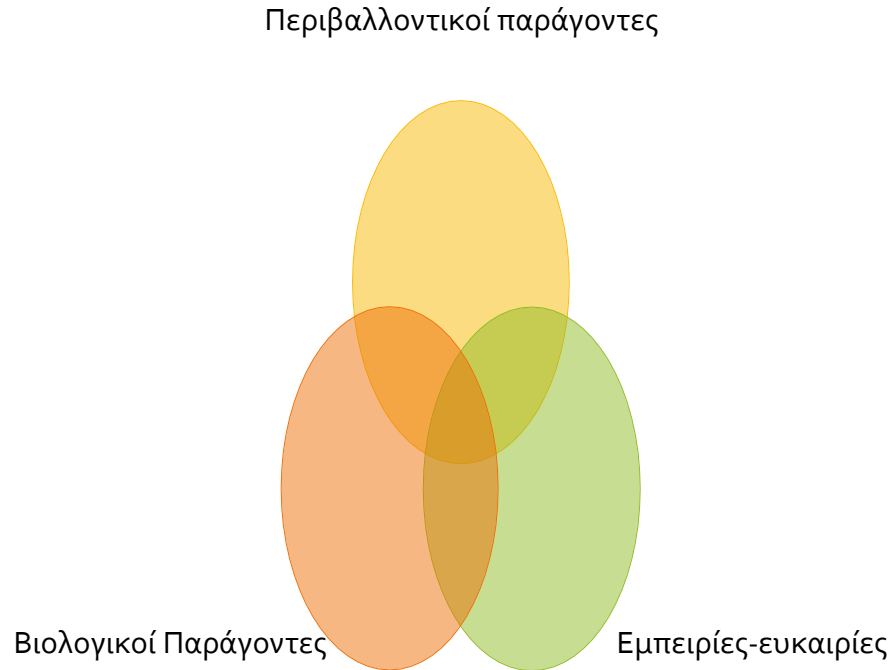

Τυπική Ανάπτυξη και Αποκλίσεις προσχολικής ηλικίας

Αναπτυξιακά ορόσημα

- Σύνολο συγκεκριμένων ικανοτήτων και δεξιοτήτων ενός παιδιού ανάλογα με τη χρονολογική του ηλικία
- Διαφορετικός ρυθμός ανάπτυξης(+/- 6 μήνες)
- Απόκλιση > 6 μήνες από το μέσο όρο των παιδιών της ίδιας χρονολογικής ηλικίας

Αναπτυξιακά ορόσημα

Τυπική
Ανάπτυξη

4-5 έτη

Κινητική Ανάπτυξη

- Αδρή κινητικότητα
- Λεπτή κινητικότητα

Αδρή Κινητικότητα

- Χοροπηδά μετατοπιζόμενο
- Ισορροπεί σε δοκό πηγαίνοντας μπροστά και πίσω
- Πηδάει σχοινάκι
- Στέκεται στο ένα πόδι για 8-10"
- Πετά μπάλα σε στόχο
- Κάνει τούμπα
- Κάνει έως 5 πηδηματάκια με το ένα πόδι
- Κουνιέται μόνος του στην κούνια

Αδρή Κινητικότητα

- Αλλάζει πόδι στις σκάλες
- Περπατά μπρος και πίσω
- Πηδά μπρος και πίσω
- Χορεύει στη μουσική
- Χρησιμοποιεί πιρούνι, κουτάλι, και μαχαίρι
- Βάζει παπούτσια
- Ντύνεται χωρίς βοήθεια, αλλά δεν κουμπώνεται

Λεπτή Κινητικότητα

- Πλένει τα δόντια του.
- Χρησιμοποιεί τη τουαλέτα με λίγη βοήθεια
- Πίνει στο ποτήρι υγρά ίσως με καλαμάκι
- Γδύνεται μόνο του και ντύνεται με λίγη βοήθεια.
- Χρησιμοποιεί καλά το πιρούνι.
- Χτίζει με έξι κύβους σκάλα με τρία σκαλιά μετά από επίδειξη.
- Μιμείται διαδοχικές κινήσεις (δοκιμασία αντίχειρα-δακτύλου και για τα δύο χέρια).
- Βιδώνει-ξεβιδώνει

Λεπτή Κινητικότητα

- Έχει επιλέξει κυρίαρχο χέρι
- Κρατά μαρκαδόρο, ξυλομπογιά, μολύβι
- Ζωγραφίζει ανθρωπάκι με κεφάλι κορμό, χέρια πόδια
- Κόβει με ψαλίδι ίσια γραμμή
- Αντιγράφει τρίγωνο
- Αρχίζει να τραβά διαγώνιες γραμμές
- Χρωματίζει εντός πλαισίου

Λεπτή Κινητικότητα

- Αντιγράφει κεφαλαία
- Βάζει συνδετήρα στο χαρτί
- Κάνει σταυρό από μνήμη
- Αντιγράφει σωστά τον κύκλο
- Σχεδιάζει VVV
- Κάνει τετράγωνο περίγραμμα σε στένσιλ
- Κάνει πρώτο κόμπο σε κορδόνι

Κοινωνική και ψυχική ανάπτυξη

- Αρχίζει να αντιλαμβάνεται και να υιοθετεί τη συμπεριφορά που αναμένεται για το φύλο του στο παιχνίδι, την κίνηση, τη γλώσσα που χρησιμοποιεί.
- Ασχολείται με παιχνίδι προσποίησης, μεταμφιέσεις. Το παιχνίδι του περιέχει περιπέτειες, χαρακτήρες από βιβλία ή τηλεόραση, καθημερινά γεγονότα.
- Παίζει σε ομάδα παιδιών.
- Έχει προοδευτικά αυξανόμενη κοινωνική κατανόηση π.χ. περιμένει τη σειρά του, μοιράζεται.

Κοινωνική και ψυχική ανάπτυξη

- Εκφράζει συναισθήματα μέσα από παιχνίδια φαντασίας.
- Κατανοεί τις αιτίες και τις συνέπειες των συναισθημάτων του.
- Χρησιμοποιεί το συναίσθημα για να διαπραγματευθεί.
- Αρχίζει να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του για κοινωνικούς λόγους, π.χ. χαμογελάει ευγενικά ακόμα και αν έχει απογοητευθεί από το δώρο που πήρε, παραμένει ανέκφραστο εάν δεν θέλει να δείξει αρνητικά συναισθήματα.

Κοινωνική και ψυχική ανάπτυξη

- Έχει ένα ή περισσότερους φίλους
- Παίζει με τα άλλα παιδιά
- Θέλει να ικανοποιεί τους φίλους του
- Αρχίζει να κατανοεί σειρά και κανόνες, αλλά δεν τα τηρεί πάντα
- Αν αποτύχει σε κάτι, δεν το εγκαταλείπει
- Κατανοεί τα αισθήματα των άλλων
- Κατανοεί σωστό, λάθος και δίκαιο
- Χαιρετά γνωστούς
- Βοηθά τους άλλους, αλλά αν θέλει κάτι το απαιτεί
- Πριν τα 5 μειώνει τις κρίσης θυμού

Επικοινωνία/ Γλωσσική ανάπτυξη

- Παίρνει μέρος στη συζήτηση
- Ακολουθεί σύνθετες εντολές.
- Κατανοεί και χρησιμοποιεί απλές έννοιες χρόνου και τόπου.
- Παρακολουθεί παραμύθια.
- Λέει το επίθετο και την ηλικία του.
- Τραγουδάει παιδικά τραγούδια, απαγγέλει ποιήματα.
- Μπορεί να διηγείται με συνοχή πρόσφατα γεγονότα και εμπειρίες.
- Προφορικός λόγος κατανοητός.
- Η άρθρωσή του είναι σωστή

Επικοινωνία/ Γλωσσική ανάπτυξη

- Σωστή χρήση αντίθετων λέξεων (μεγάλο-μικρό, περισσότερο-λιγότερο).
- Χρησιμοποιεί προτάσεις 5 λέξεων και πάνω
- Χρησιμοποιεί 2 ρήματα στην πρόταση «έφτασα στο σπίτι και αμέσως κοιμήθηκα»
- Μπορεί ακόμα να κάνει λάθη στη σύνταξή του
- Έχει λεξιλόγιο 1500 λέξεων
- Επινόει και αφηγείται δικές του ιστορίες
- Εκφράζει το θυμό του με λόγια
- Χρησιμοποιεί χρόνους παρελθόντα
- Επεξηγεί τι έχει ζωγραφίσει

Γνωστική ανάπτυξη

- Γνωρίζει όνομα, επίθετο, μέλη της οικογένειας
- Ονομάζει και αναγνωρίζει ζώα, φρούτα, λαχανικά, και αντικείμενα καθημερινής χρήσης
- Ονομάζει 5 χρώματα και πέντε σχήματα
- Μπορεί να πει αν είναι αγόρι ή κορίτσι
- Κατανοεί το «αν» και το «όταν»
- Κατανοεί χρονικές έννοιες όπως χθες ή σήμερα
- Κατανοεί τη σειρά των ημερήσιων δραστηριοτήτων
- Κατανοεί και θυμάται τις πράξεις του.
- Κατανοεί τη σειρά (πρώτο, τελευταίο)

Γνωστική ανάπτυξη

- Κατανοεί «ίδιο» και «διαφορετικό»
- Κατανοεί την «αιτία», αλλά δεν μπορεί να την εξηγήσει
- Κατανοεί τη διαφορά ανάμεσα σε πραγματικό/φανταστικό
- Ακολουθεί εντολές με τρία μέρη
- Εκτελεί σύνθετες εντολές της δασκάλας : ζωγράφισε ένα κύκλο για πιάτο και μέσα βάλε ό,τι φαγητό σου αρέσει»
- Θυμάται παραμύθια, ιστορίες, θέματα που έχουν συζητηθεί στην τάξη
- Συγκεντρώνεται σε μια δραστηριότητα για **10-15** λεπτά

Γνωστική Ανάπτυξη

- Ταξινομεί αντικείμενα, ανάλογα με το μέγεθός τους
(μικρότερο-μεγαλύτερο και μεγαλύτερο-μικρότερο)
- Κατανοεί τις έννοιες ψηλότερος, μεγαλύτερος ίδιος, περισσότερο-λιγότερο πάνω-κάτω)
- Αριθμεί 1-7 αντικείμενα
- Μετρά μηχανικά έως το 8-10
- Ολοκληρώνει puzzle τουλάχιστον 10 κομματιών

Γνωστική Ανάπτυξη

- Ζωγραφίζει ανθρώπινες φιγούρες με 2-6 ευδιάκριτα μέλη
- Ονομάζει τα μέλη του σώματός του

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
τέσσερα του
χρόνια..

- Είναι υπερβολικά φοβισμένο, συνεσταλμένο, άκεφο, θλιμμένο.
- Δε χρησιμοποιεί τουαλέτα. Φοράει ακόμα πάνα.
- Δεν αποχωρίζεται τη πιπίλα ή το μπιμπερό.
- Δυσκολεύεται να φάει μόνο του, να χρησιμοποιήσει την τουαλέτα, να ξεντυθεί, να πλύνει τα δόντια και τα χέρια του.
- Εκδηλώνει εξαιρετικά επιθετική συμπεριφορά.
- Είναι ασυνήθιστα παθητικό.
- Αδυνατεί να αποχωριστεί τους γονείς του χωρίς έντονη διαμαρτυρία.
- Δεν κάνει παιχνίδι προσποίησης(συμβολικό παιχνίδι) ή το κάνει με στερεότυπο επαναληπτικό τρόπο.

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
τέσσερα του
χρόνια..

- Δεν μιλάει για καθημερινές δραστηριότητες και εμπειρίες.
- Δεν κατανοεί ιστορίες που ακούει, δεν κατανοεί οδηγίες.
- Ο προφορικός του λόγος είναι πολύ φτωχός ή δυσκατάληπτος.
- Δεν σχηματίζει ολοκληρωμένες προτάσεις
- Δεν κατανοεί εντολές.
- Δεν χρησιμοποιεί χρόνους και πληθυντικό.
- Δεν μπορεί να περιγράψει μια απλή εικόνα (προγνωστικό σημείο μαθησιακών δυσκολιών).

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
τέσσερα του
χρόνια..

- Δε γνωρίζει τα βασικά χρώματα
- Δε γνωρίζει τα βασικά σχήματα
- Δεν αριθμεί αντικείμενα
- Δεν ολοκληρώνει παζλ
- Δεν μετρά μηχανικά
- Δεν ταυτίζει αντικείμενα σαν ίδια/διαφορετικά.
- Δεν θυμάται τις πράξεις του
- Δε συγκεντρώνεται για 10 ´ λεπτά τουλάχιστον κατά την εκτέλεση δραστηριοτήτων

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
τέσσερα του
χρόνια..

- Δεν τρέχει και δεν πηδά με ευκολία
- Δεν ισορροπεί
- Δεν ρίχνει, δεν πιάνει μια μπάλα με ευκολία
- Δεν κινείται με άνεση στο χώρο
- Δεν ανεβοκατεβαίνει με ευκολία σκάλες
- Δεν κουμπώνει και δεν ξεκουμπώνει μεγάλα κουμπιά
- Δεν περνά χάντρες σε κλωστές
- Δεν αναπαράγει μοτίβα με καρφάκια, φακές, χάντρες, κ.α
- Δεν σχηματίζει από πηλό η πλαστελίνη σχήματα, αντικείμενα και μορφές ανθρώπων η ζώων

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
τέσσερα του
χρόνια..

- Δεν έχει σύλληψη γραφικών μέσω και εργαλείων (μαρκαδόρο, ψαλίδι)
- Δεν κόβει πάνω στη γραμμή
- Δεν αντιγράφει κύκλο
- Δεν αντιγράφει σταυρό
- Δεν σχηματοποιεί ανθρώπινο σώμα

Τυπική
Ανάπτυξη

5-6 έτη

Αδρή κινητικότητα

- Στέκεται στο ένα πόδι για τουλάχιστον 5 δευτερόλεπτα (5–10 sec).
- Κάνει 5-10 βήματα κουτσό.
- Πηδάει σχοινάκι.
- Πηδά προς τα πίσω με τα πόδια ενωμένα.
- Κάνει κούνια μόνο του και σκαρφαλώνει.
- Κατεβαίνει τις σκάλες με άνεση αλλάζοντας τα πόδια.
- Μπορεί να πηδήξει τρέχοντας πάνω από μισό μέτρο.
- Πετά και πιάνει μπάλα.

Λεπτή κινητικότητα

- Χρησιμοποιεί καλά πιρούνι και κουτάλι και μερικές φορές το μαχαίρι τραπεζιού π.χ. για να απλώσει μαρμελάδα στο ψωμί.
- Κουμπώνει κουμπιά, ανεβάζει φερμουάρ
- Διπλώνει χαρτί στα 4
- Η λαβή του είναι πλέον δυναμική-τριποδική
- Χρωματίζει μέσα στις γραμμές
- Κόβει ίσια στη γραμμή

Λεπτή Κινητικότητα

- Κόβει απλά σχήματα
- Κόβει πάνω στη γραμμή σταθερά
- Σχεδιάζει και αντιγράφει γεωμετρικά σχήματα
- Γράφει το όνομά του
- Χρωματίζει εντός πλαισίου
- Έχει παγιωμένη πλευρίωση (δεξί η αριστερό χέρι)

Λεπτή κινητικότητα

- Κολλά εργασίες με κόλλα
- Κόβει καλά τις χειροτεχνίες του
- Αντιγράφει γράμματα και αριθμούς
- Αντιγράφει ρόμβο και σπирάλ
- Η ελεύθερη ζωγραφική του είναι προσεγμένη και ποικίλει σε θέματα

Πως
καταφέρνουν
να γράφουν τα
παιδιά;

Επικοινωνία/ Γλωσσική ανάπτυξη

- Μιλάει καθαρά, με σωστή άρθρωση.
- Μπορεί να διηγηθεί μια απλή ιστορία χρησιμοποιώντας ολοκληρωμένες προτάσεις και έχοντας αρχή, μέση και τέλος.
- Χρησιμοποιεί σωστά τον παρελθόντα και μέλλοντα χρόνο καθώς και τον πληθυντικό αριθμό.
- Χρησιμοποιεί περισσότερες από 2000 λέξεις.

Επικοινωνία/ Γλωσσική ανάπτυξη

- Μπορεί να προσδιορίσει απλές έννοιες.
- Μπορεί να επαναλάβει μια πρόταση με 6 έως 8 λέξεις.
- Λέει το ονοματεπώνυμό του και τη διεύθυνσή του.
- Απαντά σε ερωτήσεις που ξεκινούν με «γιατί».
- Αναπτύσσει φωνολογική ενημερότητα

Κοινωνική και Ψυχική Ανάπτυξη

- Μπορεί να δέχεται πλήρως και να ακολουθεί κανόνες.
- Δείχνει ενδιαφέρον και συμπάθεια για τους άλλους.
- Δείχνει περισσότερη ανεξαρτησία, π.χ. μπορεί να επισκεφτεί το γειτονικό διαμέρισμα μόνο του (χρειάζεται ακόμα επίβλεψη από ενήλικα).
- Οι φιλίες αρχίζουν να γίνονται σημαντικές.
- Θέλει να ευχαριστεί τους φίλους του και να μοιάζει με τους φίλους του.

Κοινωνική και Ψυχική Ανάπτυξη

- Το παιχνίδι του είναι πλήρως συνεργατικό.
- Μερικές φορές είναι απαιτητικό και κάποιες φορές πολύ συνεργάσιμο.
- Μπορεί να αντιληφθεί τη διαφορά μεταξύ φανταστικού και πραγματικού.
- Του αρέσει το τραγούδι, ο χορός και το θεατρικό παιχνίδι.

Γνωστική Ανάπτυξη

- Ακούει με προσοχή (ακροάται)
- Γνωρίζει με τη σειρά τις ημέρες της εβδομάδας
- Κάνει απομνημόνευση και ανάκληση διευθύνσεων και αριθμών τηλεφώνου
- Συμμετέχει χωρίς δυσκολία σε συζητήσεις
- Κατανοεί ενεργητικό λεξιλόγιο
- Κατανοεί σύνθετες εντολές
- Αρχίζει να κατανοεί «γιατί» γίνεται κάτι
- Αναδιήγηση ενός παραμυθιού βλέποντας τις εικόνες του με αρχή –μέση -τέλος.
- Χρήση χρονικών εννοιών στο λόγο του

Γνωστική Ανάπτυξη

- Κατανοεί πως χρησιμοποιείται το βιβλίο
- «Διαβάζει» από μνήμης σελίδα-σελίδα
- Αναγνωρίζει λέξεις οπτικά (π.χ. όνομα)
- Κατανοεί πρόγραμμα τάξης σε σχέση με τους δείχτες του ρολογιού
- Συγκεντρώνεται για όλη τη διάρκεια μιας δραστηριότητας
- Αγνοεί περισπασμούς και συγκεντρώνεται ευκολότερα

Γνωστική Ανάπτυξη

- Κατανοεί το χθες-σήμερα-αύριο, πριν τώρα, μετά
- Κατανοεί δεξί-αριστερό
- Κατανοεί πιο πολύπλοκες χωρικές έννοιες (απέναντι, δίπλα)
- Κατανόηση των εννοιών τόσο-όσο
- Μετράει έως 20 αντικείμενα
- Συγκρίνει ποσότητες
- Κατακτά την έννοια της ποσότητας του αριθμού
- Πραγματοποιεί ταξινόμηση, αντιστοίχιση, ομαδοποίηση αντικειμένων βάση μιας ιδιότητας
- Βρίσκει το διαφορετικό σε μια ομάδα αντικειμένων

Γνωστική Ανάπτυξη

- Συμπληρώνει ελλιπείς εικόνες
- Ολοκληρώνει παζλ 20 και πλέον κομματιών
- Ζωγραφίζει πλήρως ευδιάκριτες εικόνες ανθρώπων ή ζώων
- Πραγματοποιεί πολύπλοκο συμβολικό παιχνίδι που πλησιάζει στη πραγματικότητα

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
πέντε του
χρόνια..

- Δυσκολίες στον εκφραστικό λόγο
- Αρθρωτικές ή/και φωνολογικές δυσκολίες (όπως αντιμεταθέσεις, αντικαταστάσεις, παραλείψεις γραμμάτων ή συλλαβών π.χ. πότρα-πόρτα, λόδι-ρόδι).
- Μορφοσυντακτικές δυσκολίες (μη σωστή χρήση της γραμματικής και του συντακτικού).
- Δυσκολίες στη ροή της ομιλίας.
- Φτωχό λεξιλόγιο.
- Περιορισμένη περιγραφική/αφηγηματική ικανότητα.
- Δυσκολίες στον αντιληπτικό λόγο.

Διερεύνηση
για απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
πέντε του
χρόνια..

- Δεν κόβει ένα ολοκληρωμένο σχήμα μια μορφή σχεδιασμένο με γραμμές.
- Δεν χρησιμοποιεί σταθερά το ένα χέρι
- Δεν έχει λειτουργική λαβή
- Δεν σχεδιάζει και δεν αντιγράφει με ευκολία γεωμετρικά σχήματα
- Δεν αντιγράφει μοτίβα
- Δεν ολοκληρώνει ακολουθίες
- Δεν χρωματίζει σωστά μέσα σε ένα καθορισμένο πλαίσιο.
- Δεν αντιγράφει το όνομά του και δεν το γράφει από μνήμης
- Δεν χρωματίζει εντός πλαισίου
- Μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης/προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα.

Διερεύνηση
για
απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
πέντε του
χρόνια..

- Δεν κατανοεί έννοιες για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον
- Δεν ενδιαφέρεται για παιχνίδια προσποίησης (συμβολικό παιχνίδι)
- Δεν αναδιηγείται παραμύθι με χρονική αλληλουχία
- Δεν σειροθετεί εικόνες σε χρονική αλληλουχία
- Το σχέδιό του δεν είναι δομημένο στο γραφικό χώρο
- Η ανθρώπινη φιγούρα στο σχέδιο είναι ελλιπής, χωρίς λεπτομέρειες
- Δεν ταξινομεί, δεν ομαδοποιεί, δεν αντιστοιχεί αντικείμενα με βάση μια ιδιότητα

Διερεύνηση
για
απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
πέντε του
χρόνια..

- Δε βρίσκει τις διαφορές σε δύο ίδια φαινομενικά εικόνες
- Δε κατανοεί το ίδιο/διαφορετικό
- Δεν ολοκληρώνει puzzle με 20 κομμάτια
- Δεν κάνει λεκτικές κατηγοριοποιήσεις
- Δεν ανακαλεί αντικείμενα που ανήκουν σε μια γνωστική ομάδα
- Δε διαθέτει σωματογνωσία

Διερεύνηση
για
απόκλιση
στην
ανάπτυξη
δεξιοτήτων
Όταν ένα
παιδί στα
πέντε του
χρόνια..

- Έχει συναισθηματικές δυσκολίες όπως:
- σοβαρές δυσκολίες στον αποχωρισμό,
- στις σχέσεις με τους συνομηλίκους,
- στη τήρηση των κανόνων και των ορίων
- στην ανοχή στη ματαίωση
- στην κατάλληλη εναλλαγή των συναισθημάτων
- στην ενσυναίσθηση

